

HƏYATIMIN İFADƏSİ OLAN ŞEİRLƏR

"Ədəbiyyat" qəzetində "Şam eylər yoluna sağ əl sol əli" silsiləsi barəsində düşüncələrim

Ötən həftənin "Ədəbiyyat" qəzetini gözədən keçirirdim. Elə sözümdən bu yerində vurğulayım ki, "Ədəbiyyat" indi daha oxunaqlı olubdu. Və bu oxunaqlılığın da əsas səbəbləri, mənim zənnimcə, bu qəzetin sözün bütün sahələrinə diqqət ayırması və yaradıcı mühitə daha çox yaxınlaşmasıdır. Təbii ki, bu yazım "Ədəbiyyat" qəzeti barəsində deyil. Sadəcə sözgəlişi fikrimi oxucu yaddaşına bir toxum kimi səpdim. Məqsədim qəzetin son sayındakı bir şeir silsiləsi barəsində düşündüklərimi sizə çatdırmaqdı.

Adətən mən istənilən qəzetdə tanıdığım, tanımadığım müəlliflərin şeirləri ilə qarşılaşanda özümdən asılı olmadan həmin qəzeti, həmin şeir nümunələrini gözədən keçirirəm. Və xoşuma gələn, diqqətimi çəkən şeirlər barəsində "Ədalət"də də yazmağa, müəllifə də telefon açıb fikir bildirməyə özümdə ehtiyac duyuram. Bunun yaxşı, ya pis cəhət olduğunun fərqi də varmıram. Çünki mən şeir barəsində danışanda, yazanda elə bilərəm ki, söhbət mənim özümdən gedir. Bax, indi barəsində fikirlərimi sizə çatdırmaq istədiyim şeir silsiləsinin özü mənim üçün həsrət qaldığım doğma kəndimin mənzərəsilə eynidir. Bu obrazlı ifadənin arxasında kəndimin real coğrafi mövqeyi - dağı, yamacları, yaşıllıqları, bulaqları və bir də min bir rəngli çəmənləri dayanır. Gəzirəm, dolaşıram, hər gülün fərqli ətrini, hər bulağın fərqli dadını və hər daşın oyuğunda özünə sığınacaq tapıb, pətək quran arıları düşünürəm. İnanın ki, bu gerçək mənzərədi. Mənim gördüyüm də bu şeirlərin sayəsində gözümün önündə canlandırıdığım mənzərədi. Çünki söhbət həqiqi sözün ifadə gücündən, oxucuya təsir etmək məharətindən gedir. Və bu şeirlərin müəllifi də sözü özünəməxsus bir şəkildə elə çatdırır ki, sanki oturmusan bir bulaq başında, bulağın zümzüməsinə hardansa uzaqlardan gələn, amma səni çəkib öz yanına aparən bir pıçıltıya təslim olmusan. O səs, o pıçıltı səni özündən, içindən alıb aparıbdı. Getdiyin yolun özü də sənin üçün bəmbəyazdı, dupdurdu göy üzünü kimi. Çünki o sözün, o pıçıltının sahibi üzünü həmimizə tutub deyir:

**Yerdənmi, göydənmi gəlir söz yolu?
Şam eylər yoluna sağ əl sol əli.
Gedərəm çiynimdə bir cüt göyərçin,
Duraram min rəngli dumanlı yolda:
Xeyirli hansıdı, hansını seçim?**

**Sözün qırx qapısını açıb görərəm,
Dözümüm saçından asılıb göyə.
Canım söz içində sehrli quşdu,
Bir igid gələcək xilas etməyə.**

İndi yəqin ki, şeir parçasından öncə yazdıqlarımın hardan, nədən qaynaqlandığını oxuyub siz mənimlə razılaşdınız. Gördünüz ki, söz tək cə yerdən, bizim içimizdən deyil, həm də göydən gələ bilər. İnanınız ki, sözün yolunda saçından asılmaq mümkündür. Və həm də şahidi oldunuz ki, bu dözümlə tələb edən, bu məşəqqətlərdən keçən, necə deyirlər, sahibini saçından asan

sözün xilaskarı da elə bizim özümü-zük, yəni oxuculardır. Şeirləri oxuyanda, ümumiyyətlə, bədii ədəbiyyat nümunələrini mütaliə edəndə hər kəs öz payına, müəllifin həmsərikinə çevrilir. Onun dərindən, kədərindən, sevincindən ortağı olur.

**Açılar ömrümün köz karxanası,
Sökülər dərd yükü, söz barxanası,
Allahla aramda körpü olası
Sətir böyüdürəm ona yetməyə.**

**... Daşın da, sözün də yaddaşı varmı,
Ocağın, közün də yaddaşı varmı,
Tanrım, insanın söz yaddaşıymı,
Mən də sözdən, sirdən, daşdan göyərdim.**

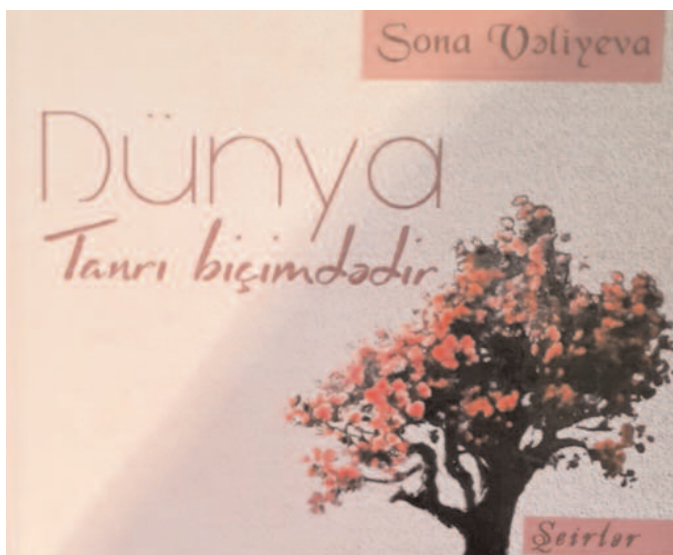
Gördünüz mü, müəllif özü də etiraf etdi. Daha doğrusu, bizim bildiyimizi bizə təkrar xatırlatdı. Təkrar xatırlatdı ki, daşın da, sözün də yaddaşı Tanrının insanın təmsalında ifadə etdiyidi, yaşatdıydı. Bax, bu ifadə missiyası sözü təkrar göyərdir, sözü təkrar yaşadır və sözə təkrar yeni çalarlar qatıb onu ölməz, bitib-tükənməz edir. Çünki hər bir insan həm də konkret bir missiyanın, əməlin sahibidir. Onu reallaşdıranda. Bax, bu mənada qarşımızda açılan yol bizi səsləyən uğurlar, yüksəkliklər həmin o əməldən, o məqsəddən, o istəkdən qaynaqlanır. O tərpeniş, o addım atma nöqtəsi məhz əməlin mayasından, hüceyrəsindən boylanır. Və insan özü də bilmədən əməlinin dəftərini, kitabını, bütövlükdə tarixçəsini nöqtə-vergülünə qədər yaşantılarıyla, düşüncələrilə bəzəyir, özündən sonrakı həm həyata, həm də nəsilə əmanət qoyur. Bu prosesin içərisində söz də püxtələşir və təkrar yaşam haqqını qazanır. Ona görə də müəllifin "Əməl dəftəri" oxucunu mürgüləməyə qoymur, onu silkələyir, ona kimliyini söyləyir.

**Ya yağışlı havada,
ya da qar qapını alanda,
sübh tezdənmi, bilmirəm,
bəlkə də ay işığında,
nə vaxtsa,
açılacaq yolla
qapına
gələcəyəm,
ilahi!
Əmanət verdiyin ruhumla,
səndən özgəyə oxunmayan
iki əməl dəftərimlə...
Sənə dönəcəyəm...
son əvvələ qayıdacağ.
Sonra haqq tərəzisi, tale yazısı,
həyatın ədalət çəkisi,
hər iki dünyanın yaşam ahəngi...
ömrün üzün üstə çevrilmiş
Tanrı güzgüsü.**

**Sualın ölçüsü çox böyükdü:
Allahım,
mən necə yaşadım?**

Bu şeiri oxuduqca elə bildim ki, hər günün sonunda hər kəs öz sığınacağına çəkiləndən sonra Allahıyla tək qalıb gününə yekun vuranda düşünlən, ağızdan, ürəkdən gələn keçən o hesab zamanının iştirakçısıyam. Yəni özüm özümə hesabat verirəm, özüm özümün kimliyini, nələrə qadir və qalib olduğumu, nələrdən yayındığımı, nələrə tuş gəldiyimi Allahım önündə tam səmimi şəkildə dilə gətirirəm. Bax, bütövlükdə "Əməl dəftəri" bu mənzərənin fırça ilə yox, qələmlə çəkilib nəfəs verilmiş şəkli idi. Ona görə də şeiri su kimi içirsən və o su sənə bir daxili rahatlıq gətirir, ehtiyacını ödəyir.

Doğrudan da canlı orqanizmin həmişə ehtiyacı olub, var və olacaqdı. Çünki bu, yaşam haqqıdır, yaşam tələbatıdır. Məsələyə vurğuladığım bucaq

altında baxanda, onda şeirə çevrilən sözün rəngi də diqqət mərkəzinə gəlir. Düşünə bilərsiniz ki, sözün rəngi mücərrəddi. Onu hər kəs görə bilmir və yaxud da istədiyi kimi görür. Bu fikirlə müəyyən mənada razılaşmaq olar. Amma mən bir oxucu və həm də az çox sözlə məşğul olan bir Allah bəndəsi kimi deyə bilərəm ki, şeir sözünün, şeirdə işlənən sözün rəngi həm də bütöv orqanizm olan şeirin ovqatından ortaya çıxır. Əgər şeirin ovqatı oxucunu öz təsiri altına alırsa, onu bütövlüklə poetik dünyaya çəkib aparırsa, onda sözün rəngi bütün rənglərin ən mücəmməli, ən gözəli. Şəxsən mənim üçün rənglərin şahı göy üzünün rəngi - dupduru göy üzünün rəngi. Və mənə görə sözün də, xüsusilə şeir sözünün rəngi də elə göy üzünün rəngiylə eynidi. Ona görə də:

**Bu gecə
şeirin rəngini gördüm.
Tanrı şeiri,
ağappaq işıq rəngində,
ağappaq yolla,
ağappaq təbəssümlə
göndərmişdi.
Hər sətir ağappaq
ışığı saçan közdü...
İçimə dolduqca
yol göründü, yol açıldı.
Sonra o yolla söz
doğuldu,
söz yarandı.
Söz vərəqin
üzünü ağartdı,**

**sonra, sonra
şeir sözü
rənglədi,
cılaladı...**

Düşünürəm ki, bu bir parça artıq mənim öncə dediklərimi müəllif ifadəsində, müəllif təqdimatında təsdiq edir. Bax, siz də bir oxucu olaraq sözün rəngiylə bağlı istənilən mübahisədə və yaxud fikir bölüşməsinə əminliklə müəllifin poetik düşüncəsinin bəhrəsi olan misralara istinad edə bilərsiniz.

Mən "Ədəbiyyat" qəzetində oxuduğum və barəsində fikirlərimi bölüşdüyüm bu silsilənin müəllifi dəyərli şairəmiz Sona Vəliyevadır. Bir oxucu olaraq müəllifi bu poetik uğurlara görə təbrik etməklə bəhəm, həm də demək istəyirəm ki, silsilə mövzu dairəsinə görə də çox maraqlıdır. Burada tək cə sözdən, duyğulardan yox, həm də bizim bir insan kimi yaşantılarımızdan da bəhs olunur. Yəni sevgi də, həsrət də, yurd nisgili də özünə qayıdanda böyük olan türkün qüdrəti və əzəməti də Sona xanım Vəliyevanın söz dünyasındakı canlı obrazlarıdır. Müəllif bu canlı obrazları öz poeziyasının həm ifadə vasitəsinə, həm də həmin vasitədən istifadə etməklə öz duyğu və düşüncələrini halal, böyük, bütöv sözün özünə çeviribdi. Bir az da konkret desəm, müəllif oxucu önünə özünü təqdim edən sözün canlı nümunəsini qoyubdu. O nümunələr oxunmur. Əksinə, o nümunələr danışır və oxucunu dinləməyə, özü də duyğular, düşüncələr içərisində dinləməyə məcbur edir.

Yazımın sonunda Sona xanım Vəliyevaya bir oxucu təşəkkürü ilə yanaşı, onun öz misralarından çıxış edərək demək istəyirəm ki, bu şeirlərdəki yaşantılar hamı kimi mənə də tanışdı, mənə də doğmadı, mən də o yaşantıların ovqatının içərisindəyəm. Və sizinlə bir daha razılaşırıam ki:

**Sən ağrıyla çarpışan an
mən qorxunun içindəydim...
Yer, göy qaranlığın, soyuğun...
Ümidlərim,
dualarım göy yaşımin içindəydim.
Boylandım sənsizliyə,
havanın, günəşin, suyun
özümün içimdən boylandım,
boylandım inamla,
sevgiyə, təsəlliyyə.
Gözümle gördüm yer üzünün boşluğunu
gözümle gördüm
sənsizliyin necə olduğunu.**

Bəli, həqiqətən mən də Qarabağsız, yurd-yuvasız və bir də sözümlə baxmayan ağır ürəyim mənə künce sıxdığı və heç vaxt nəfəs almağıma rahatlıq verməyən anlarımdan içində nümunə gətirdiyim şeir parçasındakı anların iştirakçısına, həm də daşıyıcısına çevrilirəm. Bu şeiri oxuduqca düşündüm ki, müəllif mənim dünyamı hardansa lap uzaqlardan, bəlkə də göy üzündən izləyibdi.

Əbülfət MƏDƏTOĞLU

**"Ədəbiyyat" qəzeti,
15 sentyabr, 2018**